

Intervju: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik za BiH “Verujem u budu?nost multietni?ke BiH”

Poenta nije u slabljenju entiteta, ve? u ja?anju državnih institucija. Jedino tako BiH može funkcionisati na dobrobit svih njenih gra?ana

Ono što je nedostajalo me?unarodnoj zajednici dosad jeste brz i usredsre?en pristup krizama na Balkanu. Dopušтало se da problem uzme maha pre nego se pristupilo njegovom rešavanju. I, u stvari, mnogi problemi su rešavani iz zapadne politi?ke perspektive. Sentiment i osetljivost ovog regiona Evrope su posebni i oni se moraju uzeti u obzir kada se traži rešenje – kaže u intervjuu za “Blic” visoki predstavnik me?unarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, austrijski diplomata Wolfgang Petri?, objašnjavaju?i svoje kritike me?unarodnoj zajednici koje je nedavno uputio u razgovoru za be?ki “Kurir”. Na pitanje da li me?unarodna zajednica ili njeni klju?ni faktori možda ne razumeju dovoljno dobro balkanske nacionalne sindrome i nekim svojim potezima ?ak podsticaju? tenzije i sukobe, Petri? odgovara: “Ima principa koji prevazilaze emocionalne aspekte”. On isti?e da su to “demokratija i poštovanje ljudskih prava”.

Ja bih rekao da nekada nedostaje znanja u pogledu tehnike politike u ovom regionu – kaže Petri?.

Blic: Govori se o ideji za stvaranje neke vrste subevropske unije za jugoisto?nu Evropu. Da li je to mogu?e i koliko je realno?

WP: Mir i razvoj nije samo pitanje aranžmana unutar jedne države. Region kao takav treba da nađe viziju. U Bosni i Hercegovini je postalo očigledno da nacionalistička retorika i separatistički planovi neće ljudima obezbediti hleb. Dostigli smo trenutak u vremenu kada se zemlje, i velike i male, a kamoli mali entiteti ne mogu održati u izolaciji. Svakoj pojedinoj zemlji u regionu potrebne su milijarde u stranim investicijama i one se međusobno takmiče na tom planu. Put napred za ovaj region jeste u koordiniranijem pristupu, kako ekonomskom tako i političkom. Ne znam da li bi to bila subevropska unija, ili jednostavno zona slobodne trgovine, ali primer EU pokazuje da ekomska integracija može pomoći da se prevaziđe tako i svetski rat.

Blic: Ako kritike sumiramo na BiH, šta su vaše suštinske zamerke?

WP: Odakle smo krenuli pre šest godina? Pola stanovništva BiH bilo je raseljeno, a procenjuje se da je ubijeno više od 200.000 ljudi. U ovoj zemlji nema nijedne porodice koju je ovaj rat poštedeo. Ljudi su se delili zbog naizgled nepomirljive mržnje, izbeglice su jedino mogle sanjati o povratku u područja iz kojih su proterane, a ekomska kićma BiH bila je uništена. Danas imamo hiljade izbeglica koje se vraćaju u područja iz kojih su proterane – tako ubrzanim tempom. Ekonomski razvoj ide sporo, ali ipak ide. Nemojte me pogrešno razumeti. Ne može se poreći da je situacija u zemlji i dalje teška i da nova vlada mora mnogo toga da nauči kako bi obezbedila ljudima ono na što traže: napredak i posao. Ali, sve u svemu: ako ovo nije uspeh, onda šta jeste?

Blic: Svedoci smo brojnih incidenata sa pretnjama i ubistvima povratnika, nereditima tokom verskih ceremonija... Verujete li u budućnost multietničke BiH u kojoj bi postepeno nestajala vlast entiteta u korist centralnih organa vlasti?

WP: Odgovor je direkstan: da, verujem u budućnost multietničke

Bosne i Hercegovine. Ljudi u BiH su prešli dug put u rekonstrukciji svoje zemlje – izbeglice se vraćaju, Srbi, Hrvati i Bošnjaci ponovo žive jedni pored drugih. Ko želi povući novu granicu sada, šest godina nakon rata? Ko može verovati da bi i jedna strana ponovo prihvatile granice? Ljudi su imali i previše podela. Sada treba da vide i put napred. Ako se budemo oslanjali na rešenja iz 19. veka dobitemo i odgovore iz 19. veka – dakle: krvoproljeće. Nema nijednog razloga zašto dobar Srbin, dobar Hrvat, dobar Bošnjak ne bi mogao isto tako biti dobar građanin BiH. Međutim, poenta nije u slabljenju entiteta, nego u jačanju državnih institucija. Jedino na taj način BiH može funkcionisati, a njeni građani će uživati dobrobit evropske integracije. Put od Banjaluke do Evrope ide kroz BiH.

Blic: Smatrate li da bi, šest godina nakon Dejtona, eventualnim povlačenjem međunarodnih institucija, uključujući i Sfor, ponovo moglo doći do oštrijih međunarodnih tenzija, pa možda i sukoba?

WP: Vojno prisustvo u BiH je još uvek od najvišeg značaja, ali samo dotle dok relevantni policijski mehanizmi ne budu u stanju da preuzmu sve te dužnosti. Ovo zavisi od uspeha u osiguranju civilnog a ne vojnog mira. A osnova za civilni mir jeste kompromis – što je nešto što sve strane koje u ovome učestvuju moraju naučiti. To jeste teško: BiH se urušila 1992. godine jer su antidemokratski režimi u Beogradu i Zagrebu uzburkali situaciju, pothranjivali nacionalistička osećanja očajnih ljudi i tako izvršili napad na zemlju vojnim i paravojnim snagama. A danas, predsednici Hrvatske i Jugoslavije su pre tri meseca potpisali izjavu u Italiji kojom obavezuju svoje zemlje na očuvanje stabilnosti BiH i u kojoj izjavljuju da nemaju teritorijalnih pretenzija na nju.

Blic: Mandat vam je nedavno produžen što govori o podršci koju imate, ali ste i sami često na meti kritike predstavnika svih tri naroda u BiH. Ima li opravdanih kritika i postoje li nešto

u okviru vaših nadležnosti ?ime i vi niste zadovoljni?

WP: Angažman me?unarodne zajednice u BiH je dalekosežan. Postoji veliki opseg pitanja, od povratka izbeglica do ekonomске reforme i ustavnih pitanja, a visoki predstavnik je kona?ni autoritet za pitanja koja se ti?u implementacije Dejtonskog mirovnog sporazuma. U toku proteklih godina, nacionalisti?ke stranke koje su bile na vlasti nisu uopšte bile voljne da uspostave trajni red i mir u BiH; nasuprot tome, one su pokušavale da podele zemlju izme?u njih tri. Na kraju, me?unarodna zajednica, to jeste visoki predstavnik, morao je doneti ve?inu zakona u BiH. Naravno, tu i tamo oni nisu bili savršeni; poneki potezi su se mogli povu?i druga?ije, gledaju?i iz današnje perspektive. Ali, principi su ostali neizmenjeni i nesporni. Me?utim, me?unarodna zajednica, koja sada radi sa vladom koja je privržena sprovo?enju reformi i promena, povu?i ?e se iz raznih pitanja i organima BiH na razli?itim nivoima omogu?iti da rade svoj posao. To je realizacija onoga što sam ja oduvek zastupao – odgovornost.

Blic: Sti?e se utisak da SAD baš nisu blagonaklone prema vašem radu u BiH? Da li je to posledica razli?itih vi?enja stanja u BiH vas i ameri?kog ambasadora u BiH Tomasa Milera? Otkud, uopšte, te kritike i da li vam smetaju?

WP: Ja mislim da je to obi?na zabluda u javnosti, koja se tako pohlepno odmah prihvata, jer predstavlja finu pri?u za novine. ?injenica je da su Sjedinjene Države, koje su jedna od najaktivnijih ?lanica Upravnog odbora Saveta za primenu mira, uvek podržavale moj rad u BiH. Podršku je izrazio i državni sekretar Kolin Pael prilikom posete Sarajevu i mi imamo odli?ne radne odnose. Što se ti?e ambasadora Milera, on je bio veoma dragocen i upu?en partner – kada god sam morao doneti tešku odluku u toku protekle dve godine, uvek je na Upravnom odboru Saveta za primenu mira davao svoju punu podršku. Želim mu sve najbolje na novom poslu.

Blic: Šta ste li?no sebi postavili kao cilj do isteka mandata

i koji su prioriteti u oba entiteta koji očekuju vašeg naslednika?

WP: Put napred za BiH, kao i za celi region, jasno je zacrtan. Regionalna integracija i integracija u Evropu. Za BiH posebno, ovo znači ostati na kursu reforme. Povratak izbeglica je još uvek u središtu stvari. Isto tako i ekomska reforma i jačanje državnih institucija. Pojava nasilja u Banjaluci i Trebinju u maju, prilikom svečanosti kojima se obeležavao početak obnove džamija, i prvobitna reakcija organa vlasti pokazali su stepen do kojeg društvo u RS još uvek pati od opasnih zabluda i uverenja. To je pokazalo da Republika Srpska mora da pređe još dosta puta pre nego što se bude moglo razgovarati o vladavini zakona i poštovanju ljudskih prava tamo. To je svakako nešto što će pratiti veoma pažljivo tokom moje poslednje godine u BiH.

Drugo značajno pitanje svakako je bojkot legalnih institucija od strane HDZ-a. Verujem da će implementacija odluke Ustavnog suda i izborni zakon uzeti u obzir mnoga pitanja koja su značajna za Hrvate i isto tako želim da umerene snage unutar HDZ-a prevagnu i počnu da se uključuju u zakonite i ustavne procese u BiH, jer ovo je domovina Hrvata – kao što je i Srba i Bošnjaka.

Što se tiče moga naslednika: ko god da bude, on neće zauzeti mnogo drugačiji stav jer ovo nije nijiji privatni posed. Stav visokog predstavnika je stav međunarodne zajednice. Naravno, postoje logična razlika u liknom stilu.

Spekulacije o kandidaturi

Blic: Nemačka štampa tvrdi da ste ozbiljan kandidat za budućeg predsednika Austrije. Imaju li tvrdnje osnova i hoćeete li se kandidovati?

WP: Da, poznato mi je da postoje napisi u štampi o svakovrsnim javnim dužnostima koje će izvršavati. Ali to su čiste

spekulacije. Moj mandat je upravo produžen na još jednu godinu i ja se u potpunosti koncentrišem na zadatke koje obavljam u ovoj zemlji.

Amerika je zadovoljna

Blic: Spekuliše se da se u američkom Kongresu vodi neka vrsta istražnog postupka protiv vas. Koliko u tome ima osnova?

WP: Nije mi poznata ikakva istraga o tome. I koliko ja znam, Kongres SAD je opovrgao da postoje ikakve namere o upućivanju istražne misije. Takođe je rečeno da je Kongres temeljno i redovno primao zadovoljavajuće izveštaje iz mog ureda.